

MZDY A ZAMĚSTNANCI

Mzda

- odměna za práci v pracovním poměru
- peněžitě plnění (příp. i naturální mzda), poskytované zaměstnavatelem zaměstnanci
- mzda – soukromý sektor X plat – veřejný (státní) sektor (platové tabulky)
- zaměstnavatel poskytuje svým zaměstnancům mzdu za vykonanou práci a za její výsledky podle podmínek dohodnutých v pracovní smlouvě, ve vnitřních mzdových předpisech nebo v kolektivní smlouvě

Formy mezd

- časová – závisí na počtu odpracovaných hodin, používá se na rizikových pracovištích, musí být stanoven tarif (měsíční nebo hodinový) a údaje o odpracované době
  - výpočet: odpracované hodiny * mzdový tarif
- úkolová – závisí na počtu jednotek odvedené práce (kolik toho zaměstnanci vyrobili a za jak dlouho), je třeba sestavit výkaz práce, ve kterém je uveden druh práce, jednotka a sazba za jednotku, na konci měsíce se doplňuje množství vykonané práce
  - výpočet: úkolová sazba * skutečný výkon
- podílová – mzda, která je závislá na zisku firmy (podnikatele), zaměstnanci z ní dostávají nějaký podíl
  - výpočet: tržba/100 * podíl zaměstnance
- smíšená – kombinace všech typů mezd
- pevný měsíční plat – platí pro technickohospodářské pracovníky a státní zaměstnance

Výpočet částky k výplatě:

- 1) Nejdříve spočítáme **základní mzdu** (podílová, časová, úkolová), ke které připočteme všechny pobídkové složky a náhrady mzdy a tím nám vzniká **hrubá mzda**

HRUBÁ MZDA = základní mzda + příplatky + odměny a premie + náhrady mzdy

- 2) Z hrubé mzdy (zaokrouhlené na stovky nahoru) spočítáme 15% daň z příjmů (zaokrouhlenou na celé koruny), výsledná částka je měsíční zálohou na daň z příjmů FO ze závislé činnosti **před odečtením** daňových slev

- 3) **Od zálohy na daň odečteme měsíční slevu na dani**, případně další slevy a zvýhodnění

- o slevu může uplatnit ten, kdo podepsal **Prohlášení poplatníka** daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků a osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ), které si je uplatní při podání daňového přiznání
- o pokud zaměstnanec prohlášení nepodepsal, platí daň celou

- 4) Poté z hrubé mzdy spočítáme zdravotní (4,5 %) a sociální (7,1 %) pojištění, které platí zaměstnanec (zaokrouhlujeme na koruny nahoru)

Sociální a zdravotní pojištění platí také zaměstnavatel. Z hrubé mzdy spočítáme zdravotní (9 %) a sociální (24,8 %) pojištění za zaměstnance (zaokrouhlujeme na celé koruny).

- 5) Od hrubé mzdy odečteme zdravotní a sociální pojištění (11,6 %) placené zaměstnancem a zálohu na daň po odečtení slev a zvýhodnění, pokud vznikne daňový bonus, tak se k hrubé mzdě přičítá = **vzniká čistá mzda**

ČISTÁ MZDA = hrubá mzda – zdravotní pojištění – sociální pojištění – záloha na daň

nebo

ČISTÁ MZDA = hrubá mzda – zdravotní pojištění – sociální pojištění + daňový bonus

- 6) Nakonec od **čisté mzdy** odečteme srážky (např. spoření, alimenty) a přičteme nemocenskou, tím vzniká **částka k výplatě**

ČÁSTKA K VÝPLATĚ = čistá mzda + dávky nemocenského pojištění – srážky

Tabulka pro výpočet mzdy

Základní mzda
Prémie a odměny
Příplatky
Náhrada mzdy
Hrubá mzda
Zdanitelná mzda zaokrouhlená na stovky nahoru
Záloha na daň (15 %)
Slevy na dani
Mezisoučet
Daňové zvýhodnění
Daňový bonus
Sociální pojištění
Zdravotní pojištění
Čistá mzda
Srážky ze mzdy
Náhrada za nemoc
Částka k výplatě

Hrubá mzda = peněžní odměna za vykonanou práci před zdaněním a jinými odpočty, skládá se z:

- 1) Základní mzda
- 2) Pobídkové složky
- 3) Náhrady mzdy

Pobídkové složky:

A) Osobní ohodnocení – součást mzdy, která hodnotí kvalitu provedené práce

B) Příplatek – zákon stanovuje 5 povinných příplatků v jejich minimální výši:

- **v noci** – 10 % z průměrného výdělku
- **víkendy** – 10 % z průměrného výdělku
- **ztížené pracovní prostředí** – 10 % z minimální mzdy
- **přesčas** – pokud není poskytnuto náhradní volno, pak 25 % z průměrné hodinové mzdy
- **svátek** – jestliže je pracovní den svátkem a zaměstnanec tedy nepracuje, má nárok na mzdu za daný den, pokud zaměstnanec pracuje, náleží mu 100% příplatek

C) Prémie a odměny – vyplácí se za výsledky práce

- **prémie** bývají předem
- **odměny** se vyplácí jednorázově, jejich výše není předem známa
- někdy se **prémie a odměny** mohou vyplácet **naturálně** – brambory v zemědělství

Náhrady mzdy:

- částky vyplacené místo mzdy v případě, že zaměstnanec nemohl konat práci z objektivních důvodů
- nejčastěji se vyplácí za dovolenou, svátek nebo při překážkách v práci (návštěva soudu, neteče voda), při návštěvě lékaře musí zaměstnanec doložit propustku podepsanou lékařem
- výše náhrady se odvíjí od průměrného výdělku zaměstnance - počet hodin*hodinový průměr (za poslední čtvrtletí)

Nemocenská dovolená

- náhrada mzdy, která se na rozdíl od jiných náhrad nezdaňuje a ani se z ní neodvádí pojistné
- prvních 14 dnů dostává zaměstnanec náhradu od zaměstnavatele, poskytuje se pouze za pracovní dny
- od 15. kalendářního dne pracovní neschopnosti zaměstnanci náleží dávky nemocenského pojištění (poskytují se za kalendářní dny a zaměstnanci je vyplácí přímo příslušná správa sociálního zabezpečení)
- činí zhruba 60 % výdělku

Srážky ze mzdy

- jsou buď nařízeny nebo na základě dohody
- **nařízeny:** exekuce dluhu
- **dohoda (dobrovolné):** splátky půjček, pojištění

Pojistné na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění

- ze mzdy zaměstnance se odvádí pojistné, a to:

1) Sociální pojištění

- počítá se z hrubé mzdy ($\text{hrubá mzda}/100 \cdot 7,1$)
- zaokrouhluje se na koruny nahoru
- pojistné na sociální zabezpečení zahrnuje pojistné na důchodové pojištění, pojistné na nemocenské dávky a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, jeho výše se u jednotlivých poplatníků stanoví % sazbou z vyměřovacího základu
- 7,1 % z vyměřovacího základu

2) Zdravotní pojištění

- počítá se z hrubé mzdy ($\text{hrubá mzda}/100 \cdot 4,5$)
- zaokrouhluje se na koruny nahoru
- 4,5 % z vyměřovacího základu
- pojištění, z něhož se financuje provoz zdravotnických zařízení, práce lékařů a léky

Odvod pojistného

1) Odvod sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění

- Zdravotní - 4,5 %   331/336.1
- Sociální - 7,1 %   331/336.2

2) Pojištění, které hradí zaměstnavatel

- Zdravotní - 9,0 %   524/336.1
- Sociální - 24,8 %   524/336.2

Pojistné se odvádí v termínu určeném v organizaci pro výplatu mezd za příslušný měsíc, sociální pojistné se odvádí okresní (městské) správě sociálního zabezpečení, pojistné na zdravotní pojištění příslušné zdravotní pojišťovně.

Zdravotní a sociální pojištění, které hradí zaměstnavatel

- kromě sazeb pojistného sražených ze mzdy zaměstnance odvádí zaměstnavatel ještě pojistné jako svůj daňově uznatelný náklad:

1) Sociální zabezpečení: 24,8 % z vyměřovacího základu

- z toho 21,5 % důchodové pojištění, 2,3 % nemocenské pojištění, 1,2 % příspěvek na státní politiku zaměstnanosti

2) Zdravotní pojištění: 9,0 % z vyměřovacího základu

Daň z příjmu ze závislé činnosti (daň ze mzdy) a prohlášení k dani

- daň z příjmů je srážkou ze mzdy zaměstnance, kterou zaměstnavatel musí odvést finančnímu úřadu
- základem pro výpočet daně z příjmů je zpravidla výše hrubé mzdy, která se zaokrouhluje na stovky nahoru (tzv. zdanitelná mzda), ze které se vypočte daň, která má obvykle formu zálohy (sazba daně je 15 %) – takto vypočtená daň nemusí být konečná, pokud zaměstnanec podepíše prohlášení k dani, vzniká mu tak nárok na slevy na dani, které jeho daňovou povinnost snižují (příklady slev na dani: na poplatníka, na vyživované děti)

Zdanění zaměstnanců s měsíční hrubou mzdou nad 131 901 Kč (pro rok 2024)

- 23% daň platí zaměstnanci, kteří mají jejich roční příjmy vyšší než 36násobek průměrné měsíční mzdy
- uplatní se 15% sazba jen do této výše a částka přesahující 131 901 Kč se zdaní sazbou 23 %

Má-li zaměstnanec podepsané prohlášení k dani

- je daň z příjmu srážena ve formě zálohy na daň, která podléhá ročnímu zúčtování, zaměstnanec si může uplatnit slevy na dani

Nemá-li zaměstnanec podepsán prohlášení k dani

- potom je pro způsob zdanění rozhodující výše mzdy
- je to například u dalšího zaměstnavatele, zaměstnanec si nemůže uplatnit slevy na dani
  - a) **srážková daň (15 %)**
    - u dohod o provedení práce
    - u příjmů ze závislé činnosti „zaměstnání malého rozsahu“, pokud nepřesáhne měsíční výdělek částku 3 499 Kč (např. odměna za výkon funkce, příjem z dohody o pracovní činnosti) – **neplatí se zdravotní ani sociální pojištění, a to při splnění podmínky, že je to placeno z jiného příjmů (od zaměstnavatele nebo státu)**
  - b) **záloha na daň – v ostatních případech**

Rozdíly mezi srážkovou a zálohovou daní:

- pokud je mzda zdaňována zálohou na daň, může zaměstnanec požádat po skončení roku svého posledního zaměstnavatele, u něhož podepsal prohlášení k dani, o roční zúčtování záloh na daň, případný přeplatek na dani bude zaměstnanci vrácen (alternativou k tomuto postupu je podání přiznání k dani z příjmů, v tomto případě bude případný přeplatek vrácen zaměstnanci finančním úřadem)
- srážkovou daň je možné uplatnit pouze v daňovém přiznání a případný přeplatek bude zaměstnanci finančním úřadem vrácen
- **zdanitelná mzda u srážkové daně se zaokrouhluje na Kč dolů, vypočtená daň také na Kč dolů, v případě zálohy na daň se zdanitelná mzda vyšší než 100 Kč zaokrouhluje na stovky nahoru**

Zdaňování příjmů studentů

1. Student podepíše prohlášení k dani (s výjimkou DPP do 10 000 Kč)
  - od vypočtené zálohy na daň je odečítána sleva na poplatníka
2. Student podepíše prohlášení, DPP do 10 000 Kč
  - záloha na daň se rovná nule a čistá mzda bude ve stejné výši jako hrubá mzda
3. Student nepodepíše prohlášení, DPP do 10 000 Kč
  - nelze uplatnit slevy na dani, uplatňuje se **srážková daň**
  - obvykle se **nesráží sociální a zdravotní pojištění, změna v roce 2024: pojistné se musí odvádět**, pokud zaměstnanec překročí:
    - 25 % průměrné mzdy ze všech DPP u jednoho zaměstnavatele
    - 40 % průměrné mzdy ze všech DPP u více zaměstnavatelů
  - roční zúčtování u zaměstnavatele **nelze provést, ale poplatník může sám podat daňové přiznání a dostat přeplatek od FÚ**
4. Student nepodepíše prohlášení k dani v ostatních případech
  - nelze uplatnit slevy na dani, daň z příjmů má formu zálohy na daň, tzn. je možné provést roční zúčtování záloh na daň a případný přeplatek na dani bude vrácen zaměstnavatelem

Zvýšení základu daně a vyměřovacího základu pojistného o nepeněžní plnění (tzv. zaměstnanecké benefity)

- zavádění zaměstnaneckých benefitů je v praxi poměrně rozšířené
- jedná se o zaměstnanecké výhody, které zaměstnavatel poskytuje zaměstnancům mimo mzdu
- cílem zaměstnavatele je to, aby poskytnutý benefit byl daňovým nákladem a podnik z něj nemusel odvádět zdravotní a sociální pojištění (33,8 %)
- pro zaměstnance je důležité, aby poskytnutý benefit nemusel danit, tj. aby byl osvobozen od daně z příjmů a zároveň nepodléhal pojistnému (11 %)
- pokud zaměstnavatel poskytuje zaměstnanci benefity, které nejsou osvobozeny od daně z příjmů, musí o jejich hodnotu zvýšit základ daně i vyměřovací základ pro výpočet zdravotního a sociálního pojištění (a to u obou jeho složek, tj. jak srážky ze mzdy, tak i pojistného placeného zaměstnavatelem)

Účtování mezd

- mzdy musí být zaúčtovány v tom období, ve kterém byla práce vykonána nebo za které přísluší zaměstnancům odměna

Hrubé mzdy 521.100/331

Náhrada za pracovní neschopnost 521.200/331

Zdravotní pojištění zaměstnance 331/336.100

Sociální pojištění zaměstnance 331/336.200

Předpis zdravotního pojištění podniku za zaměstnance 524/336.100

Předpis sociálního pojištění podniku za zaměstnance 524/336.200

Záloha na daň z příjmů 331/342.1

Srážková daň z příjmů 331/342.2

Srážky ve prospěch jiných osob 331/379 (např. úhrada zápůjček, spoření, pojištění)

Srážky ve prospěch podniku např. za manka a škody 331/335

Výplata mzdy v hotovosti 331/211

Převod mzdy na účet zaměstnanců 331/221

Pohledávky vůči zaměstnancům (335 Pohledávky za zaměstnanci)

Vyplacena záloha na služební cestu 335/211

Vyúčtování služební cesty – předložen cestovní účet 512/335

Vrácení přeplatku (hotově) – 211/335

Ostatní závazky vůči zaměstnancům (333 Ostatní závazky vůči zaměstnanci)

Předložení cestovního účtu 512/333

VPD - výplata cestovného 333/211

Výplata mzdy

- mzda se vyplácí pracovníkovi v penězích, a to buď v hotovosti, nebo převodem mzdy na osobní účet zaměstnance
- současně s výplatou mzdy je zaměstnavatel povinen dát zaměstnanci písemné vyúčtování mzdy, z něhož je zřejmá výše mzdy, druh jednotlivých složek mzdy a výše a druh provedených srážek

Zúčtovací a výplatní listina a mzdové listy

- po skončení měsíčního období sestavují mzdoví účetní podle mzdových podkladů (pracovních lístků, soupisek práce a mezd) zúčtovací a výplatní listiny mezd
- v účetních jednotkách se vyhotovuje zúčtovací a výplatní listina zpravidla na počítači
- jeden stejnopis zůstává jako doklad mzdovému účetnímu a jedna část se předává jednotlivým pracovníkům
- pro každého pracovníka musí zaměstnavatel vést mzdový list, který musí obsahovat jméno, příjmení a rodné jméno, rodné číslo, bydliště a pokud zaměstnanec uplatňuje slevu na některou osobu, potom i její jméno, příjmení a rodné číslo
- za každý kalendářní měsíc se do mzdového listu zapisuje: úhrn plátcem zúčtovaných příjmů, výši pojistného, které je povinen srazit plátcem ze mzdy poplatníka, základ pro výpočet zálohy na daň nebo srážkové daně, vypočtenou zálohu na daň nebo srážkovou daň, slevy na dani (za kalendářní rok je nutné uvést úhrnné součty výše uvedených údajů)
- povinnost zaměstnavatele je archivace mzdového listu nejméně po dobu 30 let
- mzdové listy jsou analytickou evidencí k účtu Zaměstnanec

Mzdový list – 1 zaměstnanec

Zúčtovací a výplatní listina – za všechny zaměstnance

Výplatní lístek – papír, který obdrží zaměstnanec

Firma: Metalstroj Znojmo			MZDOVÝ LIST na rok 2021						Zaměstnanec číslo: 138			
Jméno a příjmení: Bydliště: Datum narození: Rodinný stav: Pracovní poměr:		František Duhajský Znojmo, Dvořákova 8 26. 5. 1976 ženatý HPP		Osoby uplatněné pro slevy na dani								
				Jméno		Dat. nar.	RČ	od	do			
				David Duhajský		7. 4. 2003	010407/3312	1. 1. 2021	30. 6. 2021			
Měsíc	Odprac. dny	Hrubá mzda	Pojištění		Daň z příjmů					Srážky ze mzdy	Náhrada nemoc.	K výplatě
			zdravotní	sociální	Základ daně	Záloha na daň	Sleva na poplatníka	Sleva na dítě	Daň po slevách			
2021/01	21	25000	1125	1625	25000	3750	2320	1267	163	0	0	22087
2021/02	20	30000	1350	1950	30000	4500	2320	1267	913	0	0	25787
...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Celkem	41	55000	2475	3575	x	x	x	x	1076	0	0	47874